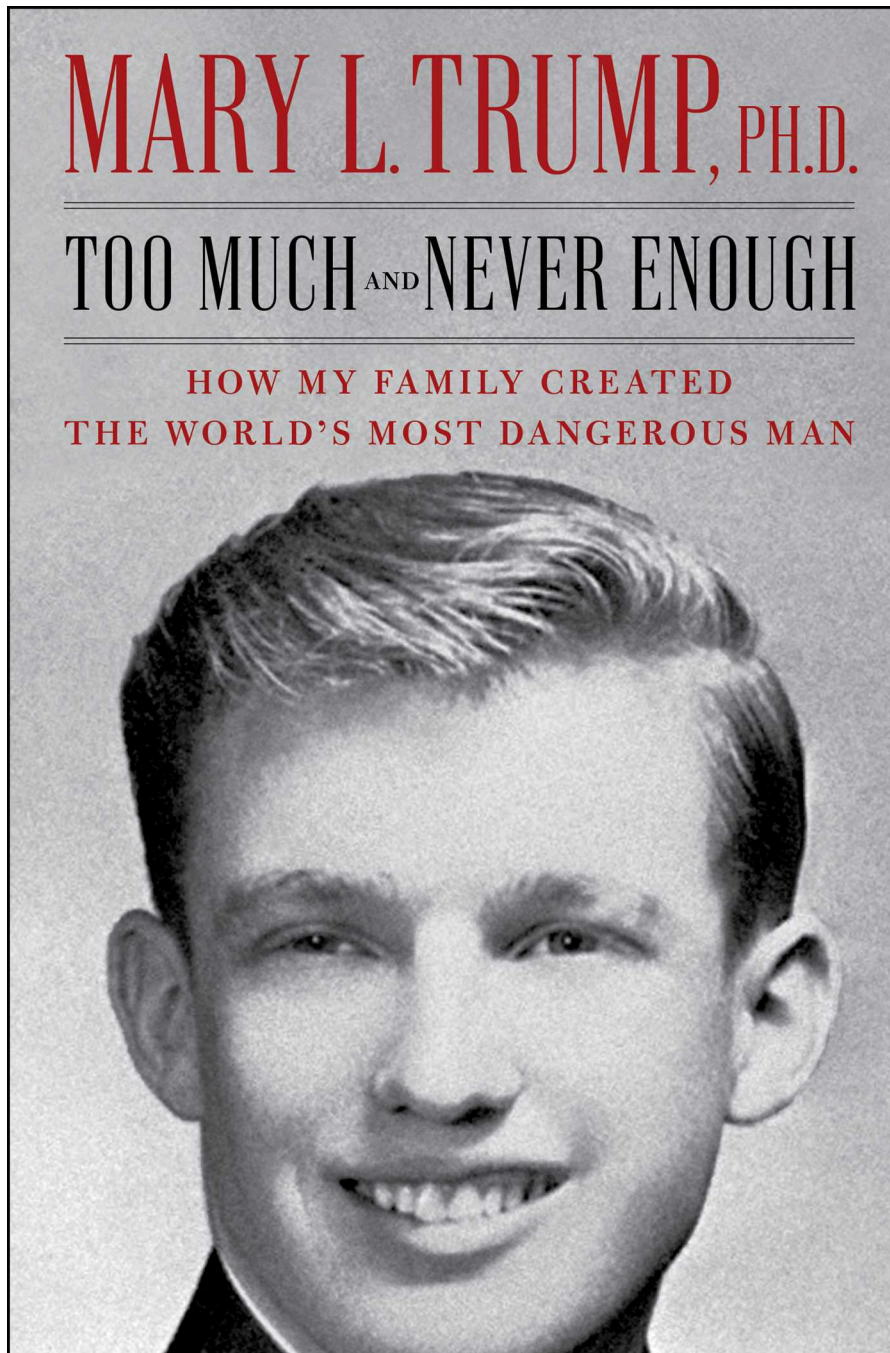

«I had to take Donald down»

Christian Schlüter

Psykologspesialist og leder i Akerselvapsykologene

Mary Trump mener at Donald Trump er farlig, ytterst inkompetent og i ferd med å ødelegge det amerikanske demokratiet. Vil hun lykkes med å advare det amerikanske folk før det kommende presidentvalget?

BOK *Too Much and Never Enough*, **FORFATTER** Mary L. Trump

, ÅR 2020, FORLAG Simon & Schuster, SIDER 240

Denne boken handler i høy grad om niesens troverdighet. Selv hevder hun at hun ikke lenger kan være stille, slik resten av hennes familie har valgt. Hun mener at et av problemene med hennes onkel nettopp er de som muliggjør ham.

Hun har også mer personlige grunner for å stå frem. Da hun var 16 år gammel, døde hennes far Fred jr. av et alkoholrelatert hjerteinfarkt. Han var den eldste av Trump-sønnene, og den som skulle ta over driften av imperiet. Han ville imidlertid forfølge en karriere som pilot og var dessuten en annen type enn resten av familien; vennlig, snill og generøs. For dette ble han omtalt som en skuffelse og en skam. Latterliggjøringen kom ikke bare fra hans far, men like mye fra hans yngre bror Donald. Boken levner ingen tvil om at hun bebreider dem begge for å ha ødelagt ham. Den dagen hennes far døde, gikk angivelig Donald på kino.

Mary Trump fremstår som troverdig. Hennes intensjon virker oppriktig, og boken bærer med seg en seriøsitet og et alvor

På samme måte som hennes far ble et offer for en tyrannisk far, mener hun at det amerikanske folk står i fare for å få det samme mørket tredd ned over seg av hennes onkel.

Mary Trump påstår videre at Donald fikk sin far, Fred sr., til å endre testamentet slik at hun og hennes bror ble avspist med smuler. Hun stevnet ham for retten, og det ble forhandlet frem et forlik. I 2018 fikk hun vite at summen på boet var høyere enn det Donald hadde forespeilet henne under forliket, og da lekket hun familiens klassifiserte forretningsdokumenter til New York Times. Avisen avdekket hvordan Trump-familien hadde drevet med omfattende skattesvindel, og NYT fikk Pulitzerprisen for avsløringene.

Motivet kan diskuteres

KLINISK PSYKOLOG Donald Trump sin psykologniese har skrevet en bok om presidentens oppvekst. Foto: Zuma Press

Mary Trump hevder at hun ikke har skrevet boken for penger eller hevn, men det kan diskuteres. Selv om tonen i boken er rett-frem og lite selvmedlidende, finnes det klare innslag av bitterhet. Begge motivene ville uansett vært forståelige. Hun mistet sin far, hun ble snytt for arven og ble aldri skikkelig inkludert i familien. Hvorfor skulle hun ikke hevne seg?

Det er også verdt å merke seg tidspunktet for lanseringen. Det finnes vel neppe et bedre tidspunkt for å ramme Donald (og selge mange bøker) enn rett før president-nominasjonen? Boken føk da også til toppen av de amerikanske bestselgerlistene. En slik detalj kan virke triviell, men er viktig da det står om hennes troverdighet. Hvorfor vente så lenge? Donald selv brukte ikke lang tid på å konkludere: Mary Trump er en grådig niese som farer med løgner. Det hindret ham likevel ikke i å forsøke å stoppe utgivelsen.

Selv synes jeg hun argumenterer godt for noe vi allerede vet, og en kan spørre seg om hvorfor vi trenger enda en bekreftelse

Niesens troverdighet blir satt på prøve når hun påstår at Donald fikk en venn til å ta adgangstesten for seg til høyere utdanning. Her påberoper hun seg «troverdige kilder», men vil ikke

røpe hvilke. Joe Shapiro, som angivelig tok testen for ham, er død, og hans kone benekter hendelsen. Slike påstander og anekdotiske «bevis» blir derfor stående som noe som leseren vanskelig kan ta stilling til. Hun opererer med få åpne kilder, og som oftest er hun sin egen kilde, eller refererer til kilder som står familien nær. Selv håper hun andre familiemedlemmer vil bryte tausheten og komme etter.

Ingen hvem som helst

Mary Trump er ingen hvem som helst. Hun har en master i engelsk litteratur og en master i psykologi. Hun er autorisert klinisk psykolog, og har i tillegg en PhD. Hun har også vært med på å skrive en bok om schizofreni, og er en av få i familien som har høyere utdanning, med unntak av Donalds eldste søster, som var dommer. Boken bærer klart preg av å være skrevet av en person som er i stand til å observere, tenke og formulere det hun har vært vitne til eller blitt fortalt.

Det som også kan trekke ned hennes troverdighet, er det faktum at hun har stått utenfor familien i over 20 år. Det er med andre ord mye hun ikke vet. Boken handler derfor like mye om hennes far og bestefar, familien og henne selv, som om Donald. Det er også tydelig at hun er ute etter å forsvare sin far, og det kan argumenteres for at hun leter etter svar som bekrefter hennes oppfatning av at han ble ofret. Hun har også offentlig stått frem som en svoren demokrat.

På meg fremstår Mary Trump likevel som troverdig. Hennes intensjon virker oppriktig, og boken bærer med seg en seriøsitet og et alvor. Det gjelder spesielt der hun skriver at Donald har fått holde på for lenge, og at han aldri har blitt skikkelig stilt til ansvar. Et annet forhold som styrker hennes troverdighet, er at hun har vært tett på familien og begivenhetene. Det gir boken et vitne-preg, selv om hun på viktige tidspunkt i historien som rulles opp, må ha vært svært ung. Språket er dessuten klart, nøkternt og klinisk informerende.

Narsissisme?

Mary Trump er forsiktig med å sette en diagnose, men legger ikke skjul på at hun mener onkelen tilfredsstillende samtlige ni kriterier for narsissistisk personlighetsforstyrrelse. For å kunne konkludere måtte han ha underkastet seg en lang rekke psykologiske og nevropsykologiske tester, noe hun er sikker på at han aldri ville gått med på.

Boken er særdeles rik på eksempler som skulle tilsi en slik diagnose. Det kan for eksempel være hans grandiositet, der han uttaler at han er best, vet alt, har et fantastisk intellekt, er et stabilt geni, og så videre. Flere av disse utsagnene er så skamløse at en nesten ikke tror det en leser. Hun mener han jobber intenst for å opprettholde dette bildet (eller myten) om seg selv. Et av bokens viktigste formål er derfor å rive ned disse mytene. Det gjelder spesielt forestillingen om at han er «self-made», og at han har ekstraordinære kvalifikasjoner som forretningsmann.

Hun kommer også med en lang rekke eksempler på andre narsissistiske kriterier, som berettigelse, utnyttelse av andre, overfladisk sjarm, mangel på empati, devaluering, forakt, arroganse, skryt, konstant behov for beundring, anerkjennelse og positiv oppmerksomhet (ytre påfyll) samt vansker med å håndtere små krenkelser (narsissistisk raseri og hevn). Hvis du lurer på hva «åpen narsissisme» er for noe, er det bare å slå opp på hvilken som helst side i denne boken.

Hun nevner også diagnosen antisosial personlighetsforstyrrelse. Det er etter min mening en interessant betraktning som er blitt borte i debatten. Her kommer hun med eksempler på hvordan han kronisk lyver, er blottet for samvittighet og ansvarlighet, ikke har respekt for andres eiendeler,

rettigheter eller velferd, mangler empati, stadig gjør handlinger som gir grunnlag for arrest, ikke følger samfunnets normer (lager sine egne lover), mangler anger og er aggressiv, for å nevne noe. Hun lurer også på om Donald har lærevansker. Med det mener hun at han ser ut til å ha problemer med å ta inn (ny) informasjon, men også det at han ikke lærer av erfaring. Det kan minne om kriterier på antisosial personlighetsforstyrrelse, der straff og negative sanksjoner bare ser ut til å prelle av. Selv ble Donald sendt til et militærakademi allerede som 13-åring (pga. opposisjonell atferd), uten at det så ut til å endre noe.

Hun kommentere også muligheten for at han er en malign narsissist. Med det menes en person som utover å ha en narsissistisk grunnstruktur, har paranoide, psykopatiske og sadistiske trekk.

Til slutt spekulerer hun på om han har avhengige trekk. Hun hevder han er ubeslutsom og trenger mye støtte (en lang rekke rådgivere) for å ta avgjørelser. Hun mener det skyldes at han er «ytterst inkompetent», usikker og hjelpeløs. I tillegg har han visstnok vansker med å være alene. Selv er jeg usikker på hvordan disse trekkene skal forstås.

At Donald Trump har en narsissistisk problematikk, er ikke nytt, og i hvilken grad og i hvilken kombinasjon kan oppleves som flisespikkeri. Selv synes jeg hun argumenterer godt for noe vi allerede vet, og en kan spørre seg om hvorfor vi trenger enda en bekreftelse.

For meg koker det ned til det følgende: Det er bra at det settes søkelys på våre ledes personlighet. Gjennom en stadig påminning om hvem vi har med å gjøre, blir det vanskeligere å unnskyld dem. Problemet med narsissistiske presidenter er at deres personlighet preger deres avgjørelser. Du ønsker kort og godt ikke en president som er selvopptatt og empatisvak, når landet ditt er i en krise. Mary Trump nevner Covid-19 og Black Lives Matter som to eksempler der Donalds personlighet får svært negative konsekvenser. Han splitter landet, slik han selv er splittet. Folk dør, og han bryr seg ikke.

En traumatisk barndom

Niesen bruker mye plass på Donalds barndom. Her kommer hun etter min mening med flere interessante observasjoner. Hennes historie om Donald kan oppsummeres slik:

Hans far var sosiopat; en hard mann med lite varme og kjærlighet. Han oppdro barna, og spesielt sønnene, til å bli «killere». Han hadde en uttalt forakt for svakhet, og delte verden opp i sterke og svake, vinnere og tapere. Utover dette var barna uinteressante for ham, de var mer som brikker som skulle være til nytte. Hun mener Donald lærte mye av sin far (modell), endog slukte budskapet rått.

Niesen legger stor vekt på hva det må ha gjort med Donald å være vitne til hvordan hans åtte år eldre bror, som var Marys far, daglig ble rakk ned på. Niesen er overbevist om at den betingede kjærligheten Donald fikk demonstrert rett foran seg, formet hans personlighet. Hun tror Donald lærte seg hva som gjaldt, og deretter skapte seg om til det far ønsket. Det er tross alt bedre å ydmyke enn å bli ydmyket.

En interessant observasjon er at far ikke var særlig opptatt av å skape et samhold mellom søsknene, men snarere et konkurranseforhold. De ble derfor snytt for den støtten det kan være å ha et godt søskenforhold, og ble i stedet fiendtlig og mistroiske til hverandre.

Alt ved Donalds personlighet skyldes ikke et tøft miljø. Hun skriver at Donald allerede som barn var dominerende og nedlatende. Han mobbet sine søsken, og stjal fra dem. Han ville være best for enhver pris, og løy om han måtte. For disse egenskapene ble han fremelsket av sin far. Han ble den foretrukne. Følgelig fulgte det ingen straff for ondskap. Han fikk gjøre som han ville. Han lærte at samfunnets lover ikke gjaldt for ham, at arroganse var en styrke, godhet en svakhet og det å være snill

umandig. Man kunne være stolt over å «komme seg unna», og ikke stå til ansvar. Det som en gang må ha eksistert av gode impulser i ham, mener niesen at hans far perverterte. Hun tror Donald løste barndommens utfordringer ved å bli en bedre (verre?) utgave av sin far.

Donalds mor beskrives som konservativ, sterkt religiøs og distansert. Etter en spontanabort (før Donald ble født) ble hun benskjør og sengeliggende. Hun var inn og ut av sykehus, søvnløs og brukte barna for å regulere sin egen selvfølelse. Niesen mener Donald i praksis var morløs. En viktig observasjon niesen har gjort seg, er hvor tidlig Donald mistet respekten for henne. Han underordnet seg ikke hennes autoritet, og så på henne med forakt. Niesen tror det skyldes at Donald følte at hun ikke forsvarte ham da far ville sende ham vekk, men slik jeg leser det, starter devalueringen av henne lenge før det.

Niesen gjør et stort poeng av hvor forbudt det var i hjemmet å vise følelser som for eksempel tristhet. Det var svakt og ble straffet nådeløst. Var man trist, gikk man bare videre. Det var mye å være trist over i den familien, men det ble aldri snakket om. I stedet ble det introdusert det niesen kaller «toksisk positivitet». Det handler om at alt negativt skulle bort, og at alt var fint og flott.

Et siste poeng er hvordan Donald hele sitt liv har vært det niesen kaller «institusjonalisert». Han har vært beskyttet i alle sine «hus» og har ifølge niesen aldri levd i den virkelige verden, eller brynet seg mot virkeligheten. Alle hans problematiske sider og handlinger er blitt dekket over av hans far, og dermed har ikke hans lave personlighetsfungering blitt synlig.

Niesen oppsummerer Donalds barndom som fylt av deprivasjon, traumer og neglekt, og familien som «malign dysfunksjonell». Selv beskriver Donald oppveksten sin som fantastisk.

Etter å ha lest om hans barndom blir jeg minnet på hvor viktig det er å bruke tid på å forstå hvor folk kommer fra. Hvordan var din bestefar? Hva preget din bestemor? Hva var viktig i familien? Hvilke egenskaper ble fremelsket? Hvordan var forholdet til dine søsken? Om Trump-slekten skriver niesen: Det var fire generasjoner med sosiopater.

Amerikansk kultur?

Boken er interessant i den forstand at den også sier noe om amerikansk kultur, ikke minst amerikansk forretningskultur. Egenskaper som fremelskes, er så tett på de diagnostiske kriteriene for psykopati at det er skremmende. Det å være nådeløs og hensynsløs blir sett på som en god ting, og anstendighet og vennlighet som svakt. Penger, makt og suksess er det eneste som betyr noe, og har du ikke dette, er du soft eller en taper.

Denne innstillingen sådde grunnen for Trump-familiens velstand. De dyrket frem en filosofi der den mest ufine vant. At den amerikanske befolkning ikke lenger ser hva slags president de har valgt, eller ikke bryr seg, skyldes at de er en del av den samme kulturen. De som daglig muliggjør hans eksistens og berettigelse, bærer et stort ansvar, mener niesen.

Ikke alle i Trump-familien delte beundringen for Donalds egenskaper. Hans eldste søster mente han var en klovn, at han manglet prinsipper og kun gjorde ting for selv å se god ut. Niesen er klar i sin dom: Donald er overhodet ikke i stand til å lede Amerika, og burde trekke seg.

For mye og aldri nok

Donalds behov for anerkjennelse er umettelig, ifølge niesen. Når han skryter av seg selv, er det, på et ubevisst plan, sin far han prøver å imponere. Problemet er at behovet er bunnløst. Det er som å

helle vann i en bøtte uten bunn. Hun mener at egoet hans er så fragilt at det hele tiden må blåses opp. Dermed får han stadig problemer når han blir motsagt, gjør feil eller ikke vet best.

Boken er et karakterdrap på Donald Trump, som tidvis beskrives som en treåring. Kildene kommer fra hans nære familie, noe som tidligere knapt har skjedd i amerikansk politikk. På den måten er boken både pikant og interessant. Jeg er likevel i tvil om hun vil lykkes i å vekke den delen av befolkningen som hun mener trenger å vekkes. Reelle problemer som Donald Trumps politikk vil føre med seg, som arbeidsløshet, helseproblemer og rasisme, vil trolig engasjere dem mer enn enda en negativ beskrivelse av hans personlighet.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 57, nummer 8, 2020, side 618-621